

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehac nunquam
in lucem prodire

Complectens Sanctos Mensivm Septembris Et Octobris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10262

De S. Saluio Albige[n]si episcopo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77413)

& eum statim auidis manibus virginum corpora pij sustulissent, magnificeque ornassent & composuissent, foderunt eis sepulcrum in loco earum consummationis: Deo hoc quoque prouidete admirabiliter, ut quas vnus pepererat uterus, eis quoque vnū daretur sepulcrum: & quarum animæ vnū & eundem sunt thalamum consecuta, earum ne surdus quidem cinis separaretur: sed sorores in vita, sorores in cælis, sorores etiam in terra ostenderentur. Templum autem in hodiernum vsque diem positum est in earum sepulcro, instar cuiusdam fluij intus effundens miracula.

Hæc audiant sorores, & vniuersæ mulieres, tam virgines, quàm quæ sunt coniunctæ matrimonio. Et illæ quidem sic se inuicem diligant: hæc autem suam non condemnent naturam. Nam fœminis quoque aperta est ianua martyrij. Omnes autem similiter & mortem & omnia contemnant, ut similia quoque consequantur ab eius bonitate & benignitate. Quæ detur nobis omnibus consequi gratia & benignitate Domini nostri Iesu Christi: cum quo patri simul cum sancto spiritu gloria, honor & porentia, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

DE S. SALVIO EPISCOPO, EX HISTORIÆ FRANCORVM GREGORII TVRONEN.

Lib. 7. Cap. 1.

INCET sit studium historiam profequi, quam priorum librorum ordo reliquit: tamen prius aliqua de beati Saluij Episcopi obitu exposcit loqui deuotio, qui hoc anno obiisse probatur. Hic diu, ut ipse referre erat solitus, in habitu seculari commoratus, cum iudicibus seculi mundiales causas est executus: nunquam tamen se in his concupiscentijs obligans, quibus adolescentum animus solitus est implicari. Iam cum diuini spiramenti odor interna viscerum attigisset, relicta seculari militia, monasterium expetiuit, intellexitque vir iam tunc diuinitati deditus, melius esse paupertatem cum Dei timore, quàm seculi prætereuntis lucra lectari. In quo monasterio diu sub regula à patribus instituta versatus est. Iam verò cum in robore maiori tam intellectus, quàm ætatis euectus esset, defuncto Abbate, qui huic monasterio præerat, alendi regis suscipit officium: & qui se magis fratribus publicum pro correctione reddere debuerat, sit assumpto honore remotior. ilico nanque sibi secretiorem cellulam quarit. In priore verò, ut ipse asserbat, amplius quàm nouem vicibus, nimia excus abstinencia, pellem corporis demutauit.

Denique accepto honore, cum solita parsimonia orationi & lectioni vacaret, illud plerunquæ reuoluebat, melius sibi fieri, si esset inter monachos occultus, quàm accepto nomine Abbatis, in populis. Quid plura? Includitur valedicens fratribus, si-
Degit in-
cluius.
 bi que ipsis valedicentibus. In qua inclusione in omni abstinencia magis, quàm prius egerat, commoratur, studens pro charitatis obsequio, ut cum quisque venisset extraneus, & oratione tribueret, & eulogias gratia plenissima ministraret, quæ multis infirmis plerunquæ salutem integram detulerunt.

Quodam autem tempore, febre nimia exhaustus, anhelus iacebat in lectulo. Et ecce subito magno lumine cellula clarificata contremuit. At ille extensus ad ca-
Abit è vita,
 lum manibus, cum gratiarum actione spiritum exhalauit. Mixto igitur vlulatu monachi cum ipsius genitrice corpus defuncti extrahunt, aqua abluunt, vestimentis induunt, & feretro superponunt, atque in plallentio fletuque labentem exigunt noctem. Manè autem factò, funeris officio preparato, corpus moueri cœpit in feretro.
Reuiuiscit.
 Et ecce malis rubescētibus, vir quasi de graui somno suscitatus excutitur, apertisque oculis, & manibus eleuatis, ait: O Domine misericors, quid fecisti mihi, ut me in hunc tenebrosam mundanæ habitationis locum redire permitteres, cum mihi melior esset in celo tua misericordia, quàm istius mundi vita nequissima? Stupentibus autem suis & interrogantibus, quid fuerit tale prodigium, nihil eis respondit. Surgens autem de feretro, nihilque mali sentiens de incommodo, quo laborauerat, triduo absque cibi ac poculi perstitit alimento. Die autem tertio conuocatis monachis & matre,
Eccles. 1.
 ait: Audire, o dilectissimi, & intelligite, quia nihil est, quod cernitis in hoc mundo, sed iuxta id, quod Salomon propheta cecinit, omnia vanitas. Felix verò est ille, qui ea
agere

agere potest in seculo, vt gloriam Dei cernere mereatur in caelo. Et cum hæc diceret, dubitare cœpit, vtrum loqueretur amplius, an sileret. Quo tacente, coactus fratrum precibus, vt quid vidisset exponeret, ait:

Mirabilis
eius visio.

Cum me ante hos quatuor dies, cõtemiscente cellula, exanimem vidistis, apprehensus à duobus Angelis, in calorum excelsa sublarus sum, ita vt nõ solum hoc squalidum seculum, verum etiam nubes, lunam, solem & sidera sub pedibus habere putarem. Deindè per portam luce ista clariorem, introductus sum in illud habitaculũ, in quo omne pavementum erat quasi aurum argentumque renitens, lux ineffabilis, amplitudo inenarrabilis: quam ita multitudo promiscui sexus obtexerat, vt longitudo ac latitudo cateruæ prorsus perideri nõ posset. Cũque nobis via inter comprimentes ab his, qui præcedebant, Angelis pararetur, peruenimus ad locum, quem iam de longinquo contemplantur, eique superpendebat nubes omni luce lucidior, in qua non sol, non luna, non astrum cerni poterat, sed super his omnibus quidam naturali luce splendidius effulgebat. Et vox procedebat de nube, quasi vox aquarum multarum. Ibi etiam me peccatorem humiliter salutabant viri in veste sacerdotali, ac seculari, eosque mihi, qui præcedebant, enarrauerunt esse martyres, ac confessores, quos hinc summo excolimus famulatu.

Nota, Summo excolimus famulatu martyres &c.

Stans igitur in loco, in quo iussus sum, operuit me odor nimie suauitatis, ita vt ab hac suauitate refectus, nullum adhuc cibum potumque desiderem. Et audiui vocem dicentem: Reuertatur hic in seculum, quoniam necessarius est Ecclesijs nostris. Vox autem solum audiebatur: nam qui loqueretur, penitus cerni non poterat. Et ego prostratus super pavementum, cum fletu dicebam: Eheu, Domine, cur mihi hæc ostendisti, si ab his frustrandus eram? Ecce hodiè eijs me à facie tua, vt reuertar ad seculum fragile, & huc vltra redire non valeam. Nè, quæso, Domine, auferas misericordiam tuam à me, sed deprecor, vt permittas me hinc habitare, nè illuc decedens peream. Et ait vox, quæ loquebatur mihi: Vade in pace: ego enim sum custos tuus, donèc reducam te in hunc locum. Tunc relictus à comitibus meis, descendens cum fletu per portam, qua ingressus fueram, huc sum regressus.

Recedit ab
eo caelestis
odor, quod
secreta caelestia reuelat.

Hæc eo loquente, stupentibus cunctis, qui aderant, cœpit iterum sanctus Dei cum lacrymis dicere: Væ mihi, quia tale mysterium ausus sum reuelare. Ecce enim odor suauitatis, quam de loco sancto hauseram, & in quo per hoc triduum sine vilo cibo potumque sustentatus sum, recessit à me. Sed & lingua mea grauibus est operta vulneribus, & ita tumefacta, vt omne os meum videatur implere. Et scio, quia non fuit beneplacitum Domino Deo meo, vt hæc arcana vulgarentur. Sed tu nõsti, Domine, quia in simplicitate cordis hæc feci, non in iactantia mentis. Sed quæso indulgeas, & non me derelinquas iuxta pollicitationem tuam. Et hæc dicens, siluit, & accepit cibum ac potum.

Nota boni pastoris doctrinam

Ego verò hæc scribens, vereor nè alicui legenti sint incredibilia, iuxta id, quod Salustius historiam scribens ait, vbi de virtute atque gloria bonorum tractat: Quæ sibi quisque facilia factu putat, æquo animo accipit: supra ea velut ficta pro falsis ducit. Nam testor Deum omnipotentem, quia ab ipsius ore omnia, quæ retuli, audita cognoui. Post multum verò tempus ipse vir beatus cellula sua extractus, ad Episcopatum electus, & inuitus est ordinatus. In quo, vt opinor, decimum annum cum ageret, inualescente apud Albigensem urbem inguinario morbo, & maxima iam parte de populo illo defuncta, cum iam pauci de ciuibus remanerent, vir beatus tanquam bonus pastor, nunquam ab illis recedere voluit, sed semper hortabatur eos, qui relictæ erant, orationi incumbere, ac vigilijs instanter insistere, & bona semper tam in operibus, quam in cogitatione versare, dicens: Hæc agite, vt si vos Deus de hoc mundo migrare voluerit, non in iudicium, sed in requiem introire possitis.

Abit in caelos.

Cum autem, vt credo, iam reuelante Domino, tempus suæ vocationis agnosceret, ipse sibi sarcophagum composuit, corpus abluir, vestem induit, & sic intentum semper caelo beatum spiritum exhalauit. Fuit autem magnæ sanctitatis, minimæque cupiditatis, aurũ nunquam habere volens. Quod si fortè coactus accepisset, protinus pauperibus erogabat. Huius tẽpore cum Mũmolus patritius multos captiuos ab ea vrbe duxisset, persecutus ille, omnes redemit. Tanquamque ei Dominus gratiã cum populo illo tribuit, vt ipsi etiã, qui captiuos duxerant, & de precio ei concederent, & iniquum minuerent. Sicque patriæ suæ captiuos libertati pristinae restaurauit. Multa alia de hoc viro bona audiui, sed dũ ad historiam cœptũ reuerti cupio, plurima præmitto.

Benignitas eius in pauperes & captiuos.

Ex

Ex eiusdem Historiæ lib. 5. cap. 50.

ET licet de beati Saluij Episcopi colloquutione superius memorare debueram : sed quia mentem excessit, esse sacrilegum non arbitror, si in posterum scribatur. Igitur cum vale post synodum memoratam Regi iam dicto, ad propria redire vellemus, non antè discedere placuit, nisi hunc virum libatis osculis linqueremus. Quem quæstum, in atrio Brinnacensis domus reperi. Cui dixi, quòd iam eram ad propria rediturus. Tunc remoti paululum, dum hincindè fermocinaremur, ait mihi : Vidésne super hoc testum, quæ ego suspicio ? Cui ego : Video enim super tegulum, quod nupèr Rex poni præcepit. Et ille : Aliud, inquit, non adspicis ? Cui ego : Nihil, inquam, aliud video. suspicabar autem aliquid ioculariter loqueretur : & adieci : Si tu aliquid magis cernis, enarra. At ille attrahens suspiria, ait : Video ego euaginatam iræ diuinæ gladium, super domum hanc dependentem. Veruntamen non fecerit dictio sacerdotem. Nam post dies viginti, duo filij Regis, quos superius mortuos scripsimus, obiérunt.

visio sancti viri.

VITA SANCTI THEODARDI EPISCOPI TRAIECTENSIS ET MARTYRIS, AVTHORE, NI

fallor, Sigeberto Gemblacensi. Is enim testatur se eius vitam vrbaniore stylo meliorasse : sed codex MS. nomen eius non habebat. Nos capitula adiecimus margini.

BEATVS Theodardus natus in Gallia, clarebat pro nobili parentum prosapia, regni decus & Ecclesiæ gloria futurus. Eo tempore regnum Francorum regebat Chilperici filius Clotarius, nomine & fortitudine referens auum suum Clotarium, filium * Ludouici, qui gentem Francorum, secum à beato Remigio baptizatam, fecit adscribi ad æterni Regis militiam. Igitur sub Clotario secundo Theodardus à pueritia vsque ad biuium adolescentiæ prouectus, contempserat latam viam, in qua multos vocatos, sinistrorsum euagari videbat : & elegit arctam viam, per quam pauci electi ad vitam dextrorsum tendunt. Ex deuotione quippè parentum suorum mancipatus monasteriali disciplina: voluntariè portabat leue iugum Christi. Et quia iuxta vocem Dominicam, non poterat arbor bona fructus malos facere, ostendebat in flore crescentis ætatis, quàm suauem & quàm vberem fructum daret in tempore suo. Nempe gratia Dei, quæ eum prauenerat, vt bona vellet : subsequēbatur etiam, vt perficere posset. Sicut enim aridente tempore, bona æris temperie, vberius terra fructificat : ita tempore Regis Clotarij, aridente rerum tranquillitate, sancta Ecclesia in sanctis Dei vberius fructificabat, quos exterius nulla aut rara rerum procella inquietabat. Nam feruentibus bellis per totum penè orbem terrarum, Longobardis Italiam vexantibus, quam recenti tempore inuaserant : Asiam verò & Africam modò Persis, modò Saracenis incurfantibus, solæ, quas Franci incolebant, Galliæ firma pace gaudebant, & cæteris gentibus pro salute pugnantibus, Franci pro gloria pugnant.

10. Septembris. Cap. 1.

Is etiam Clodoueus dicitur.

S. Theodardus efficitur monachus.

Matth. 7.

Longobardi vexant Italiam.

Sed hoc non tantum humanæ virtuti, quantum diuinæ pietati est adscribendum, quæ tunc temporis proceres regni & Ecclesiæ armauerat prudètia & fortitudine, sanctitate & sapientia, vt per eos longè lateque prosperaretur regnum & Ecclesia. Quos quanti fecerit Deus, totus penè mundus sensit, in hoc maximè, quòd eo tempore Heraclius Imperator Romanorum, victis Persis, Crucem Christi, quam Persæ, incensa Hierusalem, absportatam, annos quindecim tenuerant, reuexit in Hierusalem, & diem Exaltationis eius celebrari edixit. Vt sciamus autem, qui fuerint illi, quorum exemplo vel instituto Theodardus meliora charismata amulabatur, à paucis multos, à vicinis longinquos, à noris colligamus ignotos. In ijs præminebat Arnulphus, ex Maire domus, Metensium Episcopus : Eligius, ex aurifice post Nouiomensis Episcopus : Iohannes, etiam Tungrensis ex laico in Episcopum eodem signo, quo primus Aaron, à Deo electus, dum huius quoque virga, quam manu gestabat in terrâ iussu Angeli de-

Cap. 2.

Heraclius Imperator Crucem Christi recipit à Persis.

Num. 17.